

## Onko kiusaamisen ja väkivallan ytimessä turvattomuuden tunne?

Kiusaaminen on noussut esille erityisen raakoina väkivaltaisina tapahtumina viime aikoina. Oppilaat ovat hakanneet eri puolilla Suomea koulutovereitaan tajuttomaksi, kuristaneet ja pahoinpidelleet niin, että väkivallasta on aiheutunut hoitoa vaativia vammoja.

Yleensä kiusaaminen etenee vaiheittain ja kovenee aikaa myöten kohti fyysistä väkivaltaa. Voisiko netin välityksellä tapahtuva viestintä nopeuttaa kiusaamisen etenemistä kohti raaempia muotoja tai onko kiusaamisen kautta haetusta aseman tavoittelusta tullut keino hankkia pelkoa ja eräänlaista pelon tuottamaa "arvostusta" koulutovereidensa keskuudessa? Kiusaamisvideoiden jakaminen netissä on osa tätä väärän aseman hakemista.

Voi tuntua yllättävältä, mutta tosiasia on, että usein kiusaajakin pelkää. Hän voi pelätä jäävänsä yksin, ilman kavereita, jäävänsä vaille arvostusta tai valtaa ja asemaa ryhmässään. Tätä kiusaajan kokemaa pelkoa hälventää kiusaamisen kautta saavutettu aseman pönkittäminen. Voisiko väkivallan kovenemisessä olla kysymys turvattomuuden tunteen kasvamisesta? Onko kysymys ilmiöstä, jossa nuorten turvattomuuden tunne koulussa tai vapaa-ajalla on kasvanut niin, että sen ylläpitämiseen tarvitaan kovempia keinoja, mitkä näkyvät raaistuneena fyysisenä väkivaltana?

Kiusaamisessa turvallisuuden tunne on ilmiön ytimessä. Se on mainittu myös koulunkäyntiä ohjaavan lainsäädännön keskeisenä periaatteena: koulutuksen järjestäjän tulee turvata jokaiselle lapselle ja nuorelle turvallinen oppimisympäristö. Turvallisuuden kokeminen syntyy luottamuksesta. Luottamus taas syntyy aidosta vuorovaikutuksesta, jossa tutustutaan toisiimme ja opitaan ymmärtämään toistemme käyttäytymistä. Tämä taas syntyy yhteisestä tekemisestä, jossa on yhteinen tavoite ja jossa tekemisestä on yhteinen vastuu. Kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä puhutaankin usein yhteisöllisyydestä.

Turvallisuuden tunteessa on pohjimmiltaan kysymys vuorovaikutuksessa syntyvässä luottamuksesta. Jotta pääsemme aitoon luottamusta synnyttävään vuorovaikutukseen, siinä tarvitaan tutustumista toisiimme. Tämä taas ei onnistu isossa ryhmässä, sillä vuorovaikutussuhteiden määrä kasvaa siinä liian isoksi. Jos ryhmässä on esimerkiksi kymmenen jäsentä, siinä on  $10 \cdot (10-1)$  eli 90 vuorovaikutussuhdetta. Vastaavasti jos ryhmässä on viisi jäsentä, siinä on  $5 \cdot (5-1)$  eli 20 vuorovaikutussuhdetta. Taulukko kuvaa eri kokoisten ryhmien vuorovaikutussuhteiden määrää:

20 jäsentä ryhmässä 380 vuorovaikutussuhdetta  
10 jäsentä ryhmässä 90 vuorovaikutussuhdetta  
7 jäsentä 56 vuorovaikutussuhdetta  
5 jäsentä 20 vuorovaikutussuhdetta  
3 jäsentä 6 vuorovaikutussuhdetta

Kun vertaamme taulukon lukuja, huomaamme, että ryhmän koon kasvaessa vuorovaikutussuhteiden määrä kasvaa huimaa vauhtia. Koulussa ryhmät vaihtuvat usein päivän aikana vaikkapa eri aineissa, jolloin päivän mittaan vuorovaikutussuhteiden määrä kasvaa uusien jäsenien myötä todella isoksi. Kun ryhmä tarkastelee numeroiden valossa, luottamuksen luominen ja yhteisöllisyyden syntyminen vaihtuvissa ja isoissa ryhmissä on todellinen haaste.

Toinen peruselementti kiusaamisen ennaltaehkäisemisessä on arvojen ja ihmiskuvan sisäistäminen: jokainen ihminen on arvokas. Jokaisella on oikeus tulla nähdyksi omana itsenään ja kokea arvostusta yhteisössä. Kenelläkään ei ole oikeutta loukata toisen henkistä eikä fyysistä koskemattomuutta. Nämä kaksi yllä mainittua kiusaamisen ennaltaehkäisemisen perustavanlaatua tekijää, luottamus ja arvostus, kietoutuvat toisiinsa ja luovat turvallisuutta: kun tunnemme toistemme, ymmärrämme, miksi toinen käyttäytyy siten kuin toimii, ja kykenemme arvostamaan häntä hänen omista lähtökohdistaan käsin. Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen rakentuu turvallisuuden tunteen luomiseen. Eikä ihme, turvallisuus onkin keskeisimpiä ihmisen perustarpeita.